

ใบความรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พระธรรม ชั้น ป.6
โรงเรียนมารีวิทยา จังหวัดศรีสะเกษ

ความหมายของพระรัตนตรัย

พระรัตนตรัย

คำว่า “รัตนตรัย” มาจากคำว่า “รัตน” แปลว่า แก้วหรือสิ่งประเสริฐ กับคำว่า “ตรัย” แปลว่า สาม ฉะนั้นพระรัตนตรัย แปลรวมกันว่า แก้วสามดวง หรือ สิ่งประเสริฐสามสิ่ง ที่พุทธศาสนิกชนเคารพนับถือสูงสุดสามสิ่งนับเป็นองค์ประกอบของศาสนาพุทธ คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ซึ่งจัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของศาสนา 3 อย่างใน 6 อย่าง อันได้แก่

1. ผู้ให้กำเนิดศาสนา คือพระพุทธเจ้า
2. คัมภีร์หรือหลักคำสอน คือ พระธรรม
3. สาวกหรือผู้สืบทอดศาสนา คือพระสงฆ์
4. พิธีกรรมทางศาสนาหรือการประกอบพิธีทางศาสนกิจตามความเชื่อ
5. ศาสนสถานหรือวัตถุที่ใช้เป็นสัญลักษณ์ทางศาสนา
6. ศาสนิกชนหรือผู้เลื่อมใสในศาสนา

พระพุทธ

คำว่า พุทธ แปลว่า ผู้รู้แล้ว (รู้ในความเป็นไปในธรรมชาติทั้งปวง) ผู้ตื่นแล้ว (ตื่นจากความโง่เขลา ตื่นจากความงมงาย) ผู้เบิกบาน (ไม่มีสิ่งใดทำให้จิตใจเศร้าหมองอีกแล้ว)

หมายถึงผู้ที่ตรัสรู้ริยสัจ คือความเป็นจริงที่ประเสริฐ 4 ประการ

พุทธ จำแนกออกเป็น 3 ประเภทได้แก่

1. ปัจเจกพุทธ (อ่านว่า พระ-ปัต-เจก-กะ-พุทธ-ทะ-เจ้า) หมายถึงผู้ตรัสรู้ชอบด้วยตนเองแต่ไม่สามารถสอนให้ผู้อื่นตรัสรู้ตามได้

2. สัมมาสัมพุทธ หมายถึงผู้ตรัสรู้ชอบด้วยตนเองแล้วสามารถสอนให้ผู้อื่นตรัสรู้ตามได้มีองค์เดียวเท่านั้นคือ สัมมาสัมพุทธเจ้า(พระศรีศากยมุนีโคดมสัมมาสัมพุทธเจ้า)

3. สุตตันตพุทธ หมายถึงผู้ตรัสรู้ตามคำสอนขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้า

พระธรรม

พระธรรม คัมภีร์ ของพระพุทธศาสนา เรียกว่า พระไตรปิฎก ประกอบด้วย พระอภิธรรมปิฎก พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก

อภิธรรมปิฎก หรือพระอภิธรรม หมายถึง ประมวลพระพุทธพจน์หมวดพระอภิธรรม หลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เป็นภาคทฤษฎีบท หลักธรรมและคำอธิบายที่เป็นหลักคำสอนล้วน ๆ ไม่เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือเหตุการณ์ เปรียบเสมือนวิชาวิทยาศาสตร์

พระวินัยปิฎก หรือ พระวินัย หมายถึง ประมวลพุทธพจน์หมวดพระวินัย คือพุทธบัญญัติเกี่ยวกับความประพฤติ ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมและการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของภิกษุสงฆ์และภิกษุณีสงฆ์ เปรียบเสมือนวิชากฎหมาย

พระสุตตันตปิฎก หรือ พระสุตตร หมายถึง ประมวลพุทธพจน์หมวดพระสุตตร คือ พระธรรมเทศนา คำบรรยายธรรมต่างๆ ที่ตรัสยกย่องให้เหมาะกับบุคคลและโอกาสตลอดจนบทประพันธ์ เรื่องเล่า และเรื่องราวทั้งหลายที่เป็นชั้นเดิมในพระพุทธศาสนา ที่พระพุทธเจ้า สอนใคร สอนเรื่องอะไร สอนที่ไหนเปรียบเสมือนวิชาประวัติศาสตร์

คำสอนที่พระพุทธเจ้าทรงเทศนานั้นมีสาระสำคัญ 3 ประการ หรือ โอวาท 3

คือ ให้ประพฤติดี ให้ละความชั่ว และทำจิตใจให้ผ่องใส

พระสงฆ์

เรามักเรียกสมณเพศในพระพุทธศาสนาว่า “พระสงฆ์” แต่คำว่า “สงฆ์” นั้นหมายถึงองค์คณะของผู้เป็นสมณะมากกว่า แต่สมณะในพระพุทธศาสนาแต่ละรูปนั้นเรียกว่า “ภิกษุ” ซึ่งแปลตามรูปศัพท์ หมายถึง “ผู้ขอ” มีรากศัพท์เดียวกันกับคำว่า ภิกษาจาร พระสงฆ์ หมายถึง สาวกหรือนักบวชที่เป็นผู้ชายในพระพุทธศาสนา เป็น 1 ใน 4 ของพุทธบริษัท ซึ่งเดิมเรียกนักบวชผู้ชายในศาสนาพุทธว่า “ภิกษุ” ในภาษาบาลี “ภิกษุ” ในภาษาสันสกฤต พระสงฆ์จัดว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสืบทอดพระศาสนาเพราะเป็นศาสนทายาทผู้สั่งสอนพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไป พระสงฆ์จึงต้องประพฤติปฏิบัติตนให้ถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติของพระสงฆ์ที่ดี ตามพุทธบัญญัติ

พระสงฆ์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. พระอริยสงฆ์
2. พระสมมุติสงฆ์

ไตรสิกขา หมายถึง สิกขา 3 ศีล สมาธิ ปัญญา

ศีล หมายถึง การประพฤติดี ประพฤติถูกต้องตามหลักทั่ว ๆ ไป ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และไม่ทำให้ตนเองเดือดร้อน มีจำแนกไว้เป็นศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 และศีล 227 เป็นการปฏิบัติเพื่อความสงบเรียบร้อยปราศจากโทษทั้งทางกายและทางวาจา

สมาธิ หมายถึง การบังคับจิตใจของตนเองไว้ให้อยู่ในสภาพที่จะทำประโยชน์ให้มากที่สุดตามที่ตนต้องการ

ปัญญา หมายถึง การฝึกฝนอบรม ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจอันถูกต้องและสมบูรณ์ถึงที่สุดในสิ่งทั้งปวงตามที่มันจริง

โอวาท 3

คือหลักคำสอนสำคัญของพระพุทธศาสนา เรียกว่าเป็นคำสอนที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา โอวาท 3 นี้เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า หรือเป็นพระพุทธรูปที่พระพุทธเจ้าตรัสแก่พระอรหันต์ 1,250 รูป ที่มาประชุมกันโดยไม่ได้นัดหมาย ณ เวฬุวนาราม ในวันเพ็ญ เดือน 3 (วันมาฆบูชา)

โอวาท 3 ได้แก่

1. **ไม่ทำชั่วทั้งปวง** คือ เว้นจากการทุจริต ได้แก่ การประพฤติกุศลด้วยกาย วาจาและใจ เช่น การฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤตินิन्दในกาม การพูดเท็จ การพูดคำหยาบ การพูดส่อเสียด การพูดเพื่อเจ้อ การคิดปองร้ายผู้อื่น เป็นต้น

2. **ทำแต่ความดี** คือ ประกอบสุจริต ได้แก่การประพฤติกุศล ประพฤติชอบด้วยกาย วาจาและใจ เช่น เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากการประพฤตินิन्दในกาม เว้นจากการดื่มน้ำเมา เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคำหยาบ เว้นจากการพูดเพื่อเจ้อ เว้นจากการคิดพยาบาทปองร้ายผู้อื่น เป็นต้น

3. **ทำจิตให้ผ่องใส** คือ การทำจิตใสให้บริสุทธิ์ผ่องใสปราศจากกิเลสหรือสิ่งที่ทำให้จิตใจเศร้าหมอง คือ

กามฉันทะ ความพอใจในกามคุณ มัวเมาในกามารมณ์

พยาบาท ความคิดปองร้ายเพราะผูกใจเจ็บ จองเวร

ถีนะมิทระ ความหดหู่ใจ ท้อแท้ใจ และซึมเซา

อุทธัจจะกุกกุกจะ ความฟุ้งซ่าน หงุดหงิด รำคาญใจ

วิจิกิจฉา ความสงสัยลังเลใจ ตกลงใจไม่ได้ว่าสิ่งใดผิด สิ่งใดถูก สิ่งใดดี สิ่งใดชั่ว

ใบงาน พระธรรม 1

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ความหมายของพระรัตนตรัย

.....

.....

.....

ไตรสิกขา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงาน พระธรรม 2

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

องค์ประกอบของพระธรรม

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

โอบาท 3

.....
.....
.....

.....
.....
.....

.....
.....
.....